

Vestfold fylkeskommune
Tønsberg

Stokke, 28.12.2012.

Regional plan for bærekraftig arealpolitikk (RPBA) - Høringsuttalelse

Viser til høringsforslag til Regional plan for bærekraftig arealpolitikk (RPBA) *Et attraktivt & bærekraftig Vestfold* med høringsfrist 01.01.2013.

Jordvernforeningen i Vestfold mener

- at dyrka og dyrkbar mark må forbeholdes produksjon av mat
- at jordvern derfor er en samfunnssak

Høringsforslaget til RPBA inneholder retningslinjer og føringer som vil kunne bidra til økt matproduksjon for en økende befolkning - i samsvar med globale, nasjonale og regionale mål. Uten - eller med vesentlig svekkelse - av disse retningslinjene og føringene vil planen ikke bidra til et bærekraftig Vestfold og må derfor ikke vedtas.

Jordvernforeningen har oppfattet RPBA-prosessen som riktig og viktig for Vestfold-samfunnet og vil gi Vestfold fylkeskommune honnør for gjennomføringen av planoppdraget fra 12K. Arbeidet fram til høringsforslaget må ha vært krevende. Flere av de plangrep som er tatt, har en positiv virkning på naturmiljøet og de ikke fornybare ressursene. Jordvernforeningen ga flere innspill i sin høring om "Mål, strategier og retningslinjer" våren 2012. Vi registrerer med tilfredshet at flere av våre forslag er hensyntatt.

Jordvernforeningen er ikke i mot vekst og utvikling, men vil at dette ikke skal medføre svekket sikkerhet og beredskap knyttet til vår matvareproduksjon, samtidig som viktige hensyn til klima og bomiljø ivaretas. Planforslaget er for ensidig med hensyn til utbyggingsmønster og aksept av store lokale vekstambisjoner. Arealutnyttelse og fortetting burde vært tydeligere. Dette gjør at forslaget ikke i tilstrekkelig grad ivaretar matjordvernet og matvareberedskapen. Eksempler er påpekt nedenfor. – Jordvernforeningen mener likevel at planenforlaget er et steg i riktig retning.

To alvorlige *globale utviklingstrekk* omtales stadig oftere:

- en sterk befolkningsvekst
- klimaendringer med negativ effekt for verdens matproduksjon

Kornproduksjonen må økes med 70 % på verdensbasis de neste 40 årene. Det er en av de store ressursutfordringene kloden står overfor. Skal Norge opprettholde sin selvforsyningsgrad, må matproduksjonen økes med 20 % de neste 20 årene.

De viktigste virkemidlene til å verne dyrka og dyrkbar jord finnes i avsittet "Samfunnsmål 2" hvor målet er å øke matjordarealet sammenlignet med dagens størrelse. Den samme formuleringen finner vi i "Regionalt næringsprogram for landbruket i Vestfold 2012 – 2015" vedtatt 21.6.2012 i Fylkestinget. Dette er en ambisiøs og riktig målsetting.

Jordvernforeningen håper at målsettingen skal tas på alvor og at den skal realiseres. Det er et tankekors at det i RPBA ikke er foreslått en arealplan for landbruksnæringen. En bærekraftig arealpolitikk for landbruket må bidra til å øke matjordarealet i tråd med Meld.St. 9 (2011-2012) framfor en passiv beregning av at avgangen av dyrka jord til utbyggingsformål går ned, slik fylkesrådmannen gjør i sin saksframstilling til fylkestinget 27.9.2012. Det siste er også tvilsomt fordi avgangen av dyrka jord til utbygging av E-18 og dobbelsporet jernbane gjennom fylket vil ta store matjordarealer ut av produksjon i årene framover.

Kommentarer til planverktøyet for effektivt jordvern

I det etterfølgende kommenteres

- Langsiktige utbyggingsgrenser
- Rekkefølgebestemmelser
- Utnyttelsesgrad
- Fortetting

Dette er viktige verktøy i arbeidet med å sikre at minst mulig matjord benyttes til utbyggingsformål. At disse verktøyene utnyttes, er avgjørende for at en vedtatt RPBA skal bidra til ønsket bærekraftighet!

Langsiktige utbyggingsgrenser

Landbruksarealene har ulik status innenfor og utenfor de langsiktige utbyggingsgrensene. Utenfor er det i prinsippet ikke mulig å omdisponere matjord til bolig eller næringsformål, mens det innenfor kan omdisponeres matjordsarealer i tråd med vedtatte arealplaner.

Jordvernforeningen er enig i dette prinsippet, men mener at arealer innenfor de langsiktige utbyggingsgrensene er for store. Område 228 Dunihaugen (110 dekar) i Sande er et skremmende eksempel på hvordan svært høyverdig dyrkamark tenkes omdisponert til boliger. Tilsvarende kan nevnes område 29 Preserødjordet (296 dekar) og område 213 Ilebrekke (277 dekar) i Tønsberg kommune. Slike og lignende tilfeller må ikke aksepteres og kan ikke være del av en plan som har ambisjoner om å være bærekraftig.

Rekkefølgebestemmelsene

Disse innebærer at andre areal typer enn matjord må utnyttes til utbygging før dyrka og dyrkbar jord angripes, kfr retningslinje 2.1.1. Dette er av avgjørende betydning for matjordvernet fordi:

- Det kan produseres mat på disse arealene i flere år lenger *med* enn *uten* en rekkefølgebestemmelse.
- Bestemmelsene kan stimulere til større *kreativitet* i den planlagte arealutnyttingen samtidig som nye utbyggingsretninger, som tar mindre dyrka mark, lettere kan tas i bruk.
- Erfaringer fra Rogaland viser at det uten rekkefølgebestemmelser ble en dårlig sammenheng mht om utbygging skjer der den bør skje og der det også er planlagt et godt og høyverdig kollektivtilbud.

Utnyttelsesgrad

I et lite fylke som Vestfold hvor flere kommuner har en matjordsandel av totalarealet på opp mot 40 %, og hvor planen også legger til rette for kraftig vekst, er det viktig at utbyggingsarealene utnyttes effektivt.

Fortetting

Planen definerer fortetting som den andelen av boligbyggingen utenom "boligreserven" som finner plass i bebygde områder innenfor de langsiktige utbyggingsgrensene. Stavanger kommune som har drevet med fortetting i mange år, planlegger at 70 % av boligbyggingen i den nye kommuneplanen skal skje som fortetting. I Vestfold er det dokumentert at 50 % av fylkes boligbygging i perioden 1990 – 2010 var fortetningsutbygging. På tross av denne kunnskapen er fortetningsgraden redusert etter press fra kommuner. I følge opplysninger fra kommunemarket er fortetningsgraden for fylket beregnet til 47 % (Ikke beregnet av total boligbygging, men etter fradrag av såkalte boligreserven). Sammenlignet med Asplan Viak sine beregninger er fortettingen i Vestfold kun 35 % (17800 boliger av i alt 50900).

Matjordarealer avsatt til utbyggingsformål innenfor langsiktige utbyggingsgrenser

I sin behandling av høringsforslaget 27.9.2012 uttalte et flertall i Fylkestinget:

"Fylkestinget mener det ikke er ønskelig at så store arealer av landets beste matjord foreslås omdisponert til bolig/næring. For å unngå dette kan det være aktuelt å basere RPBA på at en større andel nye boliger etableres i eksisterende boligområder/tidligere utbygde områder, enn hva høringsforslaget legger opp til"

Høringsforslaget forutsetter bruk av ca 2700 da dyrka jord til utbyggingsformål (inkl Torp øst) i planperioden. I tillegg kommer dyrka og dyrkbar jord i godkjente, ikke realiserte boligutbyggingsområder (kalt arealreserve i planen). Jordvernforeningen vil peke på at arealer avsatt til boligformål, er for romslige fordi:

- Planens vekstprognose gir en befolkning i 2040 som er 36.000 større enn SSB sin framskrivingsprognose for planformål (MMMM). Med en middels arealutnytting vil dette kreve ca 9000 daa ekstra areal til boligformål.
- Mulighetene når det gjelder både arealutnytting og fortetting, er ikke utnyttet fullt ut.
- Veksten i samtlige byer og større tettsteder i fylket videreføres.
- Planen inneholder ingen føringer eller virkemidler for å avlaste press i kystområdet til områder vest for E-18.

På dette grunnlaget foreslår Jordvernforeningen:

- De langsiktige utbyggingsgrensene for boligbygging må snevres inn basert på verdiklassifiseringen av landbruksarealer sammenholdt med sterk vekst og lav arealutnytting og fortetting.
- Det må gis noen tydelige føringer som kan avlaste presset i kystområdet. Et eksempel bør være å utnytte mulighetene omkring en stasjon på en ny jernbane vest for Skoppum ("Skoppum vest").

Arealer avsatt til næringsformål

Torp øst er med noen plankrav satt av til et framtidig regionalt næringsområde. Det er avmerket store arealer til næringsformål. Torp øst eies av Stokke kommune og Sandefjord kommune og består av verdifulle matjordarealer (dyrka og dyrkbare). Det er uklart hvordan prosessen med å få arealene fra LNF til næring har foregått. Det synes som om det bare er utbyggingsinteressene som representerer "viktige samfunnsinteresser". I retningslinje 2.1.3. er det lagt opp til at dyrka jord som bygges ned, skal erstattes med nydyrking.

Jordvernforeningen foreslår at store deler av de kommunalt eide områdene innenfor Torp øst avsettes til en jordbank som har som formål å dekke tapet av matjord som går til utbyggingsformål. Vi har i tidligere høring kommentert både Torp øst og Åskollen i Tønsberg kommune.

Det må understrekes at nydyrking bare må benyttes som erstatning for nedbygging av matjord i helt spesielle tilfeller, som ved deler av vei- og baneanlegg. Og da bør erstatningsdyrkingen gjennomføres først. I et matforsyningsperspektiv er imidlertid nedbygd matjord uansett en reduksjon av totalt produksjonspotensiale for mat.

Høringer fra kommunene

Jordvernforeningen er kjent med at høringer fra flere kommuner er med på å undergrave og uthule matjordvernet i høringsforslaget. Det er motstand mot rekkefølgebestemmelsene, mot planens forslag til fortetting og arealutnyttelse, og det kreves at nye utbyggingsområder legges innenfor de langsiktige utbyggingsgrensene. Noen av høringsforslagets "skal"-formuleringer ønskes byttet ut med uakseptable "bør"-former.

Men det er samtidig gledelig at det også er eksempler på politiske vedtak som er mer restriktive mht matjordvernet enn høringsforslaget eller det kommuneadministrasjonene har lagt opp til.

Reservasjonene fra kommunene er meget overraskende fordi:

- det var kommunene som ga fylkeskommunen planoppdraget
- det var konsensus etter høring om "Mål, strategier, og retningslinjer" med tilhørende tilpasninger

Konklusjon

En del av kunnskapsgrunnlaget som ble utarbeidet og brukt i RPBA-prosessen, viste at kun 1% av Vestfolds dyrka og dyrkbare arealer var mindre skikket til produksjon av matkorn, poteter og grønnsaker. Det må vises at slike ikke fornybare ressurser forvaltes på en bærekraftig måte – både i et lokalt, nasjonalt og globalt perspektiv.

Jordvernforeningen mener at jordvernet – matforsyningsperspektivet – burde vært enda tydeligere i høringsforslaget. I dette tilfellet anser foreningen likevel at en ikke fullgod plan kan være bedre enn ingen plan. Men det er på betingelse av at høringsforslaget nå ikke svekkes og uthules på jordvernensiden. Hvis det skjer, er Vestfold bedre tjent uten en RPBA.

Med hilsen

Rolf Berg

leder

Mobil 90931168,

e-post: rs.berg@online.no